

Een participatief kunstproject Maria Vanhoof

Maria Vanhoof studeerde in België aan de Sociale Academie en in Tilburg aan de Academie voor Beeldende Vorming. Het kunstenaarschap ontwikkelde zij door de jaren heen. Vanhoof is een doener, een maker, een dromer, een onderzoeker en werkt graag samen met anderen. "Ik vind het een uitdaging om verbeeldingskracht aan te wakkeren om zodoende andere perspectieven te kunnen zien en ontwikkelen. Door mijn belangstelling voor kunst en participatie heb ik veel ervaring opgedaan in het kunstzinnig werken met kinderen en volwassenen." Tijdens haar residency in Horst aan de Maas, samen met andere kunstenaars, speelde participatie de hoofdrol.
Mariavanhoof.exto.nl

Horst aan de Maas (NLD)

Samen met een kunstenaar/fotograaf, mocht ik het spits afbijten. Op de dag dat wij begonnen was er een officiële opening van het project bij het Huis van de Wijk. Daardoor kon ik de sfeer proeven en de eerste contacten leggen.

Op locatie

Je kunt je als kunstenaar twaalf dagen lang terugtrekken in zo'n slooppand en lekker in alle rust aan een project werken, maar dat was natuurlijk niet de bedoeling. Het moest nadrukkelijk een participatief project worden. Bewoners werden op de hoogte gebracht, zoveel mogelijk (lokale en regionale) kanalen voor publiciteit werden ingezet. De deelnemende kunstenaars trokken erop uit, spraken bewoners aan en werden soms bij hen thuis uitgenodigd. In de afbraakwoningen ontstond nieuw leven; het werden broedplekken van scheppingsdrang. En dat wekte nieuwsgierigheid op van jong tot oud. Door de locatie was er veel ruimte voor vrijheid en toeval: je kon onbelemmerd je gang gaan. Eigenlijk was de enige beperking dat ook jouw opvolger een leefbare ruimte moest aantreffen. Van belang was vooral een grote portie flexibiliteit. Daarnaast vraagt de opzet van het project kritisch en creatief denken, probleemoplossend vermogen, het toeval omarmen, omdenken, innovatie. Iedereen mocht daar op zijn of haar eigen wijze invulling aan geven. En dat gebeurde, mede doordat de initiatiefnemers heel diverse kunstenaars hadden uitgenodigd: een beeldhouwer, textielkunstenaar, fotograaf, kunstschilder, tekenaar, dichter.

Het begint met luisteren

In de voorbereiding op het project heb ik een serie 'fluisterstokken' gemaakt. Een idee dat afgeleid is van een praatstok. Stokken gevonden tijdens mijn wandelingen in het bos en opgetuigd met spullen uit mijn atelier. Ze staan voor luisteren naar je eigen innerlijke stem, luisteren naar het verhaal van anderen. Ze vormen het begin van een installatie in een kamer aan de voorkant van de woning. Langzaam komt een stroom op gang. Bij de afgetrapte deurmat vind ik op een ochtend een serie 'beschilderde stenen', een meterslange ijzerdraad, een stuk hout, een tekening, een doosje gevuld met alledaagse spullen. Ze zijn daar neergelegd door enkele enthousiaste bewoners. Daarmee breidt

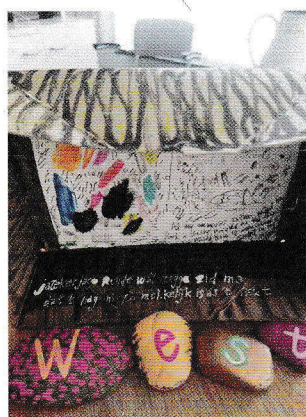
Een participatief kunstproject

Kan je door beeldende kunst de cohesie in een wijk bevorderen? Hoe betrek je bewoners daarbij? In het project *Westenwind kracht 12* lieten inwoners van Horst aan de Maas samen met twaalf beeldend kunstenaars en veel vrijwilligers zien hoe je dat kunt doen.

In de maanden juni, juli en augustus 2024 werden twaalf kunstenaars uitgenodigd voor het project *Westenwind kracht 12*. Via een open call, gepubliceerd in *BK-informatie*, kwam ik in contact met **Helmie van de Riet** en **Ine Schriever**, de initiatiefnemers van het project. Samen met veel vrijwilligers zijn ze actief in enkele 'aandachtswijken' in de gemeente.

In de betrokken wijken staat de leefbaarheid onder druk. Bewoners zijn op verschillende fronten actief om de balans te herstellen. Een deel van de huizen wordt gesloopt en dat raakt bewoners direct. Mensen worden gestimuleerd mee te praten over hun toekomst: hoe ziet de buurt er straks uit? Waar kan ik gaan wonen? Wat heb ik nodig om me thuis te voelen? **Schriever** en **Van de Riet** (beiden beeldend kunstenaar) vragen van de deelnemende kunstenaars een bijdrage te leveren aan het bevorderen van de cohesie in de wijken: samen dromen hoe het anders kan.

Achtereenvolgens verbleven twee kunstenaars twaalf dagen in twee slooppanden in de Norbertuswijk, die ondertussen leeg stonden. De woningbouwvereniging, de eigenaar, was enthousiast over het idee en verleende medewerking.

de installatie zich uit: van de vloer tot de wanden, ramen, plafond, deuren. Een soort ruimtelijke collage. Ik nodig bewoners uit om mee te bouwen.

Schilderen

Een week na mijn aankomst wordt de woonkamer omgetoverd tot een schildersatelier. Een groep van vier vrouwen kwam met dit voorstel. Spontaan sloten toevallige gasten zich hierbij aan. Op de tafel heb ik een **groot canvas doek** gespannen. Ik nodig deelnemers uit om stil te staan bij het begrip 'samenwerken'. Op een bepaald moment hebben we penselen tekort. Dan maar met een stok aan de slag gaan. De interactie die ontstaat gaat over 'hoeveel ruimte kan of mag ik van mezelf en/of de ander innemen? En hoe communiceer ik dat?'

Dreumels

In het Huis van de Wijk komen iedere week dames bij elkaar om te handwerken. Ik kan hen verleiden om samen aan het werk te gaan. Mijn vertrekpunt zijn de typische 'rafelranden' in mijn werk. Zij herkennen dat als restanten die blijven hangen aan het weefgetouw als een doek eraf geknipt wordt. Een van de dames constateert: dat zijn **'dreumels'**. We gaan aan de slag en dat valt niet mee, liever zijn ze bezig met hun prachtig borduurwerk, ingewikkelde brei- en haakpatronen. Wel komen volop verhalen los over de textielgeschiedenis van Horst, carnaval, verhalen over lief en leed. Letterlijk en figuurlijk is de verbinding voelbaar. Samen met een deelnemer verwerken we de dreumels tot een textielobject van stofresten met onderdelen van meegebrachte sieraden, amuletten, touw, knopen, kralen.

Sporen

Onverwacht, maar op het juiste moment, komt er een uitnodiging van een basisschool uit de wijk. Samen met Ine gaan we in de omgeving van de school aan de slag met het thema sporen. Door te frotteren komen texturen en structuren tevoorschijn waarmee de kinderen verder werken. Al tekenend verbeelden ze hun eigen omgeving. Hier en daar wordt gefantaseerd over de meest uiteenlopende bouwsels. De toekomstige generatie aan het roer.

De tekeningen hang ik op voor het raam van 'mijn' woning. Kinderen herkennen hun werk en

prompt staan ze voor de deur. Op uitnodiging lopen ze nieuwsgierig naar binnen en kijken verwonderd rond. Een Syrische jongen vergezeld door zijn Marokkaanse vriend vertelt over de weg die het gezin heeft afgelegd om een veilige plek in Horst te vinden.

Woord en beeld

Ik werd uitgenodigd om deel te nemen aan een bijeenkomst met vertegenwoordigers uit de wijk, de organisatie 'voor mekaar', de koffieochtend en de handwerkgroep. Zo heb ik veel verhalen gehoord. Flarden, woorden uit die gesprekken heb ik vastgehouden en opgeschreven op stukken gescheurd papier die wapperen aan de ijzerdraad, opgehangen aan het plafond; een nieuw onderdeel van de installatie. De westenwind waait er krachtig doorheen.

Open deur

Op 24 en 25 augustus is het project afgesloten met een expositie, waarin een overzicht is gegeven van de werken van de bewoners en de kunstenaars. Uit de grote belangstelling bleek hoezeer het project heeft geleefd onder de bewoners. Iemand vertelt: 'dit project heeft kleur gegeven aan de zomer thuis'. En wat is er terecht gekomen van het thema wonen en thuis? Ik heb kunnen ervaren hoeveel aandacht er is voor dit thema en hoe het leeft. Hoe er op verschillende niveaus aan gewerkt wordt: van beleidsniveau tot de uitvoering in samenwerking met de grote inzet van vrijwilligers.

Samenleven is een actief begrip

Wat zou het mooi zijn als de samenwerking geleid heeft tot meer van 'zich ergens thuis voelen'. In de rafelranden van mijn werk ben ik ontmoetingen aangegaan. Ik heb via vertellingen en verbeelding gepoogd naar binnen te kijken en te luisteren. De werken of beelden die hieruit zijn voortgekomen vormen sporen van een maatschappelijk proces. Horst is een plek van samen in plaats van alleen, van verbinding. We hebben ervaren hoe hierbij beeldende kunst een rol kan spelen. Daarbij past een regel uit het lied 'De Steen' van Bram Vermeulen:

'Ik heb een steen verlegd in een rivier op aarde'

